

**PODLASKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
15-554 Białystok, ul. Dojlidy Fabryczne 23**

19/08/2016 09:01
DK.5937.2016

DDgD27xV6

R.5183.55.2015.ZC

**Gmina Knyszyn
ul. Rynek 39
19-120 Knyszyn**

Zgodnie z przepisem art. 27 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami [j.t. - Dz.U. z 2014 r., poz. 1446 z późn. zm.] przedkładam **zalecenia konserwatorskie** (opracowane na podstawie dokumentacji z zasobów WUOZ w Białymstoku¹) w sprawie planowanego odtworzenia **pomnika niepodległości, który w latach 1930 – 1939 znajdował się na knyszyńskim rynku:**

1. uwarunkowania konserwatorskie:

- 1.1. z ww. wniosku wynika, że Gmina Knyszyn planuje odtworzenie pomnika niepodległości na działce nr ewid. 2210/1: pomnik miałby ok. 2.70 m wysokości i wykonany byłby w formie obelisku z betonu architektonicznego (forma byłaby odtworzona na podstawie przedwojennego pierwowzoru) na betonowym cokole, z wmontowaną oryginalną kamienną tablicą z wyrytą na niej inskrypcją, z orłem wykonanym w brązie w zwieńczeniu, w stylistyce nawiązującej do okresu międzywojennego
- 1.2. działka o nr ewid.: 2210/1 znajduje się na obszarze części miasta wpisanej do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku z dnia 10 stycznia 1957 r. l.dz. Kult.V-2b-3-57 o uznaniu za zabytek terenu części miasta Knyszyna w powiecie monieckim (...) - działka nr ewid. 2210/1 stanowi zachodnią część rynku (zlokalizowana na zachód od drogi Tykocin – Korycin)
- 1.3. z uzasadnienia ww. decyzji wynika, że w 1568 r. król Zygmunt August nadał miastu prawa magdeburskie – do dziś zachował się stary układ rynku i ulic, który stanowi zabytek urbanistyczny
- 1.4. część historyków uważa, że prawa miejskie miasto uzyskało już w 1538 r., a w trakcie przeprowadzania pomiaru włócznej nadano mu zasadnicze rozplanowanie - prawdopodobnie w latach 1554 – 1564 Knyszyn został przebudowany z inicjatywy Piotra Chwalczewskiego
- 1.5. centralną i zasadniczą częścią zabytkowego obszaru miasta jest czworokątny rynek, wytyczony przy zbiegu dróg z Wilna, Tykocina, Goniądza i traktu wiodącego do Wasilkowa przez wieś Chraboty

¹ wykorzystane materiały:

- 1) B.Tomceka, Z.Cybulko, W.Hulanicki, Knyszyn, woj. białostockie, *Studium historyczno-urbanistyczne*, oprac. PP PKZ O/Białystok, m-pis WUOZ Białystok 1983, nr inw. 3139
- 2) fot. przedwojennego pomnika, zał. do ww. wniosku
- 3) fot. oryginalnej tablicy stanowiącej część pomnika

- 1.6. przywilej magdeburski umożliwił mieszczanom knyszyńskim wybudowanie na rynku ratusza, budynku wagi i łaźni oraz wybrukowanie ulic
- 1.7. układ przestrzenny miasta przez wiele lat pozostawał bez zmian – w rynku stał ratusz, obok niego znajdowały się „jatk”, a z rynku wybiegało 7 ulic (ob. ulice Tykocka, Szkolna, Białostocka, Grodzieńska, Goniądzka, Starodworna, Kościelna)
- 1.8. układ przestrzenny i siatka ulic w centrum miasta nie uległy zmianie w 1. poł. XX w. – poza istniejącymi ulicami odnotowujemy też dwa rynki: rynek koński przy ul. Szkolnej oraz rynek końli w płn.-zach. części miasta
- 1.9. po 1945 r. układ przestrzenny miasta w dalszym ciągu składa się z czworokątnego rynku oraz wybiegających z niego 7 ulic (wraz z ulicą przebiegającą „po przekątnej” rynku, łączącą ul. Tykocką z Grodzieńską, stanowiącą fragm. starego traktu łączącego Tykocin z Grodnem i Wilnem), ulic wytyczonych w 2. poł. XIX w. oraz ul. Targowej, odchodzącej od ul. Goniądzkiej w kierunku płn. i ulic wybiegających z ul. Grodzieńskiej w kierunku zach.: Pocztovej i Polnej

2. uwarunkowania prawne:

- 2.1. pomnik planowany jest na zabytkowym obszarze historycznego układu przestrzennego miasta wpisanego do rejestru zabytków
- 2.2. z tego względu na jego wybudowanie wymagane jest pozwolenie konserwatorskie
- 2.3. tryb i sposób wydawania pozwoleń konserwatorskich, w tym szczegółowe wymagania, jakim powinien odpowiadać wniosek o wydanie pozwolenia konserwatorskiego określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 października 2015 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1789)

UWAGA: przy wykonywaniu robót ziemnych należy zastosować przepisy art. 32 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, które m.in. obligują prowadzącego roboty ziemne (lub inwestora) do wstrzymania tych robót w przypadku natrafienia w ich trakcie na przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, zabezpieczenia miejsca odkrycia oraz niezwłocznego zawiadomienia o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków

3. zalecenia konserwatorskie:

3.1. zaleca się:

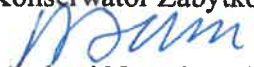
- 3.1.1. opracowanie projektu i wizualizacji pomnika niepodległości
- 3.1.2. uwzględnienie odtworzenia pomnika niepodległości w koncepcji programowo-przestrzennej przebudowy i rewitalizacji rynku w Knyszynie
- 3.1.3. wybór lokalizacji pomnika niepodległości z uwzględnieniem lokalizacji istniejącego pomnika króla Stanisława Augusta - oba pomniki [istniejący i planowany] byłyby ustawione na działce nr ewid. 2210/1 – należy rozważyć lokalizację jednego z pomników na działce nr ewid. 2210/3 (część rynku na wsch. od drogi Tykocin –

Korycin), przy uwzględnieniu całościowej koncepcji programowo-przestrzennej przebudowy i rewitalizacji (rewaloryzacji) rynku w Knyszynie

3.1.4. wykonanie pomnika niepodległości wraz z rewitalizacją (rewaloryzacją) rynku

3.2. nie dopuszcza się:

3.2.1. istotnych odstępstw od przyjętych założeń odtworzenia pomnika niepodległości, opisanych we wniosku o wydanie zaleceń konserwatorskich: obelisk z betonu architektonicznego (forma byłaby odtworzona na podstawie przedwojennego pierwowzoru) o wysokości ok. 2.70 m, na betonowym cokole, z wmontowaną oryginalną kamienną tablicą z wyrytą na niej inskrypcją, z orłem z brązu w zwieńczeniu, w stylistyce nawiązującej do okresu międzywojennego.

Podlaski Wojewódzki
Konserwator Zabytków

Andrzej Nowakowski